

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'כד

ערב שבת קודש
פרשת ויקרא
ה' באדר ב' התשע"ד

יוצא לאור עלידי
מכון ליובאוויטש שעליד
צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ה' באדר-שני ה'תשע"ד - י"ב באדר-שני ה'תשע"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ה' באדר-שני	הל' שופר וסוכה ולולב פרק ג-ה.	הל' נזקי ממון פרק יא.	מ"ע קסח.
ש"ק	ו' באדר-שני	פרק ו-ח.	פרק יב.	מ"ע קסט.
א'	ז' באדר-שני	הל' שקלים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק יג.	מ"ע קעא.
ב'	ח' באדר-שני	פרק ד. הל' קדוש החדש.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק יד.	מ"ע קעא. קנג.
ג'	ט' באדר-שני	פרק ג-ה.	הל' גניבה.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קנג.
ד'	י' באדר-שני	פרק ו-ח.	פרק ב.	מ"ע קנג.
ה'	י"א באדר-שני	פרק ט-יא.	פרק ג.	מ"ע קנג.
ו'	י"ב באדר-שני	פרק יב-יד.	פרק ד.	מ"ע קנג.

זמני השבוע*

צאת הכוכבים	שקיעת החמה***	מנחה גדולה	חצות היום והלילה	סוף זמן ק"ש	זריחת החמה	זמן ציצית ותפילין	עלות השחר**		תאריך
							72 ד' לפני הזריחה	120 ד' לפני הזריחה	
6.07	5.42.5	12.22	11.52	8.55	6.09	5.11	4.50	4.03	ו', ה' באדר ב'
6.07	5.43.2	12.22	11.52	8.54	6.07	5.10	4.49	4.02	ש"ק, ו' באדר ב'
6.08	5.43.9	12.22	11.52	8.54	6.06	5.09	4.48	4.00	א', ז' באדר ב'
6.09	5.44.7	12.21	11.51	8.53	6.05	5.08	4.46	3.59	ב', ח' באדר ב'
6.09	5.45.4	12.21	11.51	8.52	6.04	5.06	4.45	3.58	ג', ט' באדר ב'
6.10	5.46.1	12.21	11.51	8.51	6.02	5.05	4.44	3.56	ד', י' באדר ב'
6.11	5.46.8	12.21	11.51	8.51	6.01	5.04	4.43	3.55	ה', י"א באדר ב'
6.12	5.47.6	12.20	11.50	8.50	6.00	5.03	4.41	3.54	ו', י"ב באדר ב'

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת		ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
5:06	6:19	5:21	6:20	5:11	6:20	5:23	6:20	5:23	6:21
5:11	6:24	5:26	6:25	5:17	6:25	5:28	6:25	5:28	6:26

עורך אחראי: לוי יצחק שייקביץ • עורך: נחמיה קפלון • הגהה: יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעליד צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יור: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 6084000, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474 אינטרנט:

בשיטת 'רבי', הנשיא, ניתן להעלות כל יהודי

מה בין בהמות מדבריות לבהמות ביתיות? • שקלא־וטריא בדין איסור תחומין ביום טוב, האם נחשב כמלאכה, ומדוע כשמדובר בהשגת אוכל מחוץ לתחום לא ייחשב כצורך האכילה? • גם יהודים שהם בבחינת "מדבריות" שלא נכנסים לעיר כי אם לעתים נדירות, "רבי" לא מתייאש מהם ומוצא דרך כיצד לתקנם, וכך גם לגבי תלמידי ההולכים בדרכו • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ב. וצריך להבין:

כיון שלצורך אוכל נפש הותרה מלאכה ביו"ט, שלכן הותרה מלאכת שחיטה – אם כן מטעם זה יהיה מותר גם תחומין ביום־טוב, ויוכלו לשחוט גם בהמות שנמצאות מחוץ לתחום?

ומבאר החתם סופר³, ד"ודאי אילו היה איסור תחומין בכלל מלאכה, היה בכלל היתר אך⁴ אשר יאכל לכל נפש וכו', אמנם תחומין . . הוא איסור בפני עצמו לא מטעם מלאכה, שהרי אין שום תנא שיהא מכניס תחומין בכלל מלאכת המשכן, ורק . איסור בפני עצמו שאינו ענין לאיסור מלאכה, כאיסור חמץ בפסח וחדש לפני העומר וכדומה, ומה ענין זה להיתר אוכל נפש."

אמנם, על פי זה צריך להבין מהו מקור וטעם איסור תחומין ביום־טוב – שהרי איסור תחומין נלמד ממה שכתוב⁵ "אל יצא איש ממקומו ביום השביעי", ופסוק זה נאמר בשבת ולא ביום־טוב? ובשלמא אם איסור תחומין הוא מטעם מלאכה, הרי זה בכלל הציווי "כל מלאכת עבודה לא תעשו"

א. בסיום מסכת ביצה שנינו: "אין משקיין ושוחטין את המדבריות (כלומר: אף שמותר לשחוט בהמה ביום־טוב כיון שהותרה מלאכת אוכל נפש, מכל מקום, אין שוחטין את המדבריות "משום מוקצה"²), אבל משקיין ושוחטין את הבייתות. אלו הן בייתות הלנות בעיר, מדבריות הלנות באפר" . [...]. ובהמשך הגמרא: "תנו רבנן אלו הן מדבריות ואלו הן בייתות, מדבריות, כל שיוצאות בפסח ורועות באפר ונכנסות (לישוב) ברביעה ראשונה (במרחשון), ואלו הן בייתות, כל שיוצאות ורועות חוץ לתחום ובאות ולנות בתוך התחום. רבי אומר אלו ואלו בייתות הן, אלא אלו הן מדבריות, כל שיוצאות ורועות באפר ואין נכנסות לישוב לא בימות החמה ולא בימות הגשמים."

והיינו, שהיתר השחיטה בבהמות בייתות (שאין בהם איסור מוקצה) הוא רק בבהמות שנמצאות (עכשיו) בתוך התחום, אבל בהמות שנמצאות (עכשיו) מחוץ לתחום, אסור לילך ולשוחטם, משום איסור תחומין.

(3) שו"ת או"ח סקמ"ט. וראה גם שו"ת מרחשת או"ח ס"י.

(4) בא יב, טז.

(5) בשלח טז, כט.

(1) ראה גם "רשימות" חוברת כג ע' 21 ואילך.

(2) פרש"י שם.

ש"צריך ליתן טעם אמאי לא התירו נמי תחומין לצורך, דהא אפילו מלאכה גמורה התירו מהאי טעמא דמתוך", שמזה מוכח שסבירא ליה שתחומין הוא בגדר מלאכה. והדרא קושיא לדוכתה - למה לא הותר איסור תחומין לצורך אוכל נפש? ג. והנה, המהרש"א שם כתב "ויש ליישב". ובמפרשי המהרש"א¹¹, ש"כוונתו דלקרב המאכל אליו זה מותר, אבל לקרב עצמו אל המאכל זה אסור, משום דקירוב עצמו אל המאכל דומה . .

שנאמר ביום-טוב⁶; אבל כיון שאיסור תחומין אינו ענין לאיסור מלאכה, אם כן, למה יהא אסור ביום-טוב?

ומבאר החתם סופר³, ד"קרא במן כתיב שלא יצא האיש ממקומו י"ב מיל, כיון דלא ירד המן ביום-טוב, אם כן יום השביעי לאו דוקא . . מאותו טעם עצמו (שלא ירד המן) איסור תחומין ביום-טוב כמו בשבת ממש".

אמנם, תירוץ זה הוא רק לפי הדעה שגם ביום-

הרבי, נשיא הדור, מצד העניין ש"רחמיו על כל מעשיו" ביכולתו לתקן את כל אחד ואחד; לא רק מי שנמצא תמיד בישוב... אלא אפילו מי שנכנס לישוב פעם אחת בשנה

כמכשירי אוכל נפש . . ואם כן האיש בעצמו לא רשאי לצאת חוץ לתחום כו".
כלומר: מה שהותר לצורך אוכל נפש הוא רק מלאכה שהיא בגוף המאכל,
וכמו שכתב רבינו הזקן בריש הלכות יום-טוב ש"כל מלאכה הנעשית באוכל או במשקה, כגון הקצירה . . והשחיטה והבישול . . וההוצאה מרשות לרשות, כל אלו כיון שהן נעשין בגוף האוכל ומשקה, וכשאדם נהנה מהאוכל ומשקה הרי נהנה מגוף המלאכה עצמה . . לפיכך נקראין כל מלאכות אלו וכיוצא בהן מלאכת אוכל נפש שהתורה התירה לעשותה לצורך אכילת יום-טוב",
מה שאין כן איסור תחומין - הרי מלאכה זו אינה בגוף המאכל והמשקה כמו מלאכת הוצאה מרשות לרשות, אלא היא מלאכה שמצד האדם,
- ולכן הדין דתחומין הוא כרגלי הבעלים¹²,
מה שאין כן בהוצאה מרשות לרשות אין נפקא-מינה אם רשות היחיד היא רשותו של הבעלים או של אחר, כיון שאיסור הוצאה מרשות לרשות הוא בנוגע לדבר עצמו, דלא כאיסור תחומין שהאיסור הוא (לא על הדבר עצמו, אלא) על האדם -

טוב לא היה יורד המן, וכפי שמביא התוספות בריש מסכת ביצה ז"ש"כאן משמע שהמן לא היה יורד ביום-טוב", אבל יש דעה שרק "בשבת לא היה יורד מן", כמו שכתוב⁸ "ויברך אלקים את יום השביעי ויקדש אותו", "ברכו במן וקדשו במן"⁹, "אבל ביום-טוב היה יורד", וכמו שכתבו התוספות שיש בזה "מדרשים חלוקין".

ולפי תירוץ החתם-סופר, נמצא, שלדעה שביום-טוב היה יורד המן, אין שום מקור לאיסור תחומין ביום-טוב! והרי איסור תחומין ביום-טוב הוא לכל הדעות, דלא מצינו בשום מקום שיש מאן-דאמר שסבירא ליה שאין איסור תחומין ביום-טוב.

ועל כורחך צריך לומר, שגם איסור תחומין הוא מטעם מלאכה, והיינו, שזהו גדר של מלאכה כמו כל המלאכות, ולכן אסור ביום-טוב משום "כל מלאכת עבודה לא תעשו".

וכן מוכח גם מדברי המהרש"א בכתובות¹⁰

6 אמור כג, ז. ח. כא. כה. לה. לו. פנחס כח, יח. כה. כו. כט, א. יב. לה.

7 תוד"ה והי' - ב, ב. וראה גם תוד"ה ואין - עירובין לח, ב.

8 בראשית ב, ג.

9 ב"ר פי"א, ב. הובא בפרש"י עה"פ.

10 ז, א. וראה גם חידושי רעק"א פסחים צג, ב (בתוד"ה לר"י).

11 קרני ראם.

12 ביצה לו, א ואילך.

ה. כאשר מתבוננים אודות סוגים מסויימים ב"נפש הבהמית" של יהודי, אם הם בהמות "בייתות" שאפשר להקריבן, היינו לפעול בהם הקירוב לאלקות, או שהם בהמות "מדבריות", וביום טוב, שהוא זמן שצריך הבחנה, אי אפשר להקריבן – אזי ישנם בזה ב' דעות:

רבנן – לשון רבים, שמביטים על רוב העולם – סבירא להו שאלו שבמשך כל היום אינם נמצאים במקום ישוב, "אשר ישב אדם – העליון – שם"¹⁷, אבל לכל הפחות בלילה, כשמחשיך אור היום, היינו, שנעשה אצלם מצב של חושך ("עס ווערט באַ זיי טונקל"), אזי תופסים את עצמם ורצים ("כאַפן זיי זיך און קומען צו-לויפן") לישוב, מצד רגש של יראת-שמים שמתעורר אצלם אז – הרי הן בהמות "בייתות", אף על פי שביום, כאשר מאיר אצלם ("ווען באַ זיי איז ליכטיג"), נמצאים הם חוץ לתחום; אבל אלו שגם בלילה לנים הם חוץ לתחום, ורק לפעמים באיזה זמן שהוא ("עפעס אַמאַל"), פעם בשנה, נכנסים הם לישוב – לא מוצאים רבנן אפשרות שגם אותם יוכלו להקריב¹⁸. ואילו רבי – שהוא מנהיג ונשיא הדור, ובימיו תכפו הצרות כו', שלכן הוצרך לכתוב תורה שבעל-פה¹⁹ – הנה גם יהודי כזה שבדרך כלל לא רואים אותו בישוב, ורק איזה פעם בשנה, בימות החמה או בימות הגשמים, הוא מגיע – רואה "רבי" גם בו שאפשר להקריבו כו'.

כלומר: רבנן, שמסתכלים על רוב העולם – הנה מהמבט על העולם אין שום מקום לכך, שמי שכמעט אף פעם לא מוצאים אותו במקום מושב אדם העליון, תהיה אפשרות להקריבו, היינו שלא זו בלבד שלא תהיה ירידה אצל האדם המתעסק עמו, אלא אדרבה, שיוכל לפעול עלייה גם ב"בהמה", ועוד לעשות ממנה מצוה של סעודת יום-טוב; מצד העולם – אין שום מקום לכך.

אבל, רבי, נשיא הדור, אודותיו מסופר בגמרא²⁰ שכאשר שכח לרגע אודות ההנהגה באופן של "רחמיו על כל מעשיו"²¹, קיבל על עצמו ייסורים

ולכן לא שייך בה ההיתר דאוכל נפש, ואסורה ביום-טוב.

ועל פי זה יתיישבו היטב ב' העניינים: (א) מקור איסור תחומין ביום-טוב – דהוי בגדר מלאכה, (ב) הטעם שלא הותר תחומין ביום-טוב לצורך אוכל נפש – כיון שאין זה מלאכה בגוף המאכל, אלא איסור מצד האדם.

* * *

ד. [...] ידוע מה שכתב אדמו"ר האמצעי בביאורי הזהר פ' וישלח¹³ (על הפסוק¹⁴ "כי ישרים דרכי ה'"), שהדינים שאמרו התנאים והאמוראים היו על פי ראייתם בשרש העניינים כפי שהם למעלה, ועל פי זה הבינו שבהשתלשלות למטה צריך להיות הדין באופן כך וכך.

ועל פי זה מובן, שגם הדינים שאינם להלכה, יש להם מקום באמיתת העניינים – כי נוסף לכך שיש להם מקום כיון נזכרו שבתורה, הרי כיון שדינים אלו נאמרו על פי ראיית הדברים בשרשם למעלה, הרי בוודאי שאפילו אם מאיזו סיבה שתהיה לא נמשך העניין בעולם למטה, ישנו איזה עולם שבו היא ההנהגה באופן כזה.

ועל דרך שמצינו בנוגע לפלוגתות בית שמאי ובית הלל – שאף שבזמן הזה לא זו בלבד שאין הלכה כבית שמאי, אלא יתירה מזה, ש"בית שמאי במקום בית הלל אינה משנה"¹⁵, מכל מקום, לעתיד לבוא תהיה הלכה כבית שמאי¹⁶.

ועל דרך זה מובן גם בנוגע לפלוגתא דרבנן ורבי בסוף מסכת ביצה "אלו הן בייתות" – שלדעת רבנן "בייתות" הן אלו ש"באות ולנות בתוך התחום" (שבכל לילה נכנסות לישוב), ולדעת רבי אם רק נכנסות לישוב באיזה זמן שיהיה, בימות החמה או בימות הגשמים, הרי הן "בייתות" – שאף על פי שההלכה היא כרבנן, שהרי הלכה כרבים, מכל מקום, גם דעת רבי יש לה מקום, היינו, שב"עולם" שבו ראה רבי ענין זה, ההנהגה היא כרבי, כדלקמן.

17 ירמ' ב, ו. וראה לקו"ת במדבר ד, ג. ובכ"מ.

18 ראה גם תורת מנחם – התוודעויות ח"ד ע' 452 ואילך.

19 ראה רמב"ם בהקדמתו ליד החזקה.

20 ב"מ פה, א.

21 תהלים קמה, ט.

13 כ, ב.

14 הושע בסופו. וראה נזיר כג, א. וש"ג.

15 ברכות לו, רע"ב. וש"ג.

16 ראה מק"מ לזח"א יז, ב. הובא בלקו"ת קרח נד, רע"ג.

נמשכה בעולם הזה ההנהגה כשיטת בית שמאי, מכל מקום ישנו זמן – לעתיד לבוא – שבו תומשך הנהגה זו גם בעולם הזה.

וכפי שמצינו בדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁴ שקודם הבעל שם טוב היתה מחיצה בין אנשים פשוטים ובין בני תורה, והיינו, שאף על פי שגם אז היתה עבודת כירור הניצוצות, והיו ל"ו צדיקים שעליהם עומד העולם, ומרגע לרגע נתקרבו יותר לביאת המשיח – אף על פי כן היתה עדיין מחיצה בין אנשים פשוטים כו', ודווקא הבעל שם טוב, הנשיא של אהבת ישראל, הסיר מחיצה זו. ועל דרך זה בנדון דידן, שגם אם בשנים שלפני זה לא היתה ההנהגה הנ"ל כדעת רבי – תתגלה עתה הנהגה זו גם בעולם הזה.

ח. וכן הוא גם בנוגע לכל מנהיגי ישראל, שיש להם מושפעים כו', והנהגתם היתה באופן של אהבת ישראל, כדעת רבי, לקרב את כולם – הנה גם אצלם הלכה כרבי.

וגדול שחרם – שנותנים להם מלמעלה ב"מדה כנגד מדה²⁵, שעולים תמיד בעילוי אחר עילוי, ולא עוד אלא ש"צדיקים אין להם מנוחה כו"²⁶, היינו, שהעליות שלהם הם שלא בהדרגה, היפך המנוחה (שהרי עליות שהם בהדרגה הם באופן של מנוחה), ובפרט ביום ה"אָרְ-צייט" שאז העלייה היא באין-ערוך²⁷, שזהו השכר על הנהגתם עם המושפעים שלהם באופן המתאים לשיטת רבי.

(קטעים מ"סיום" בהתוועדות כ' מנחם-אב ה'תשט"ו. תורת מנחם כרך יד עמ' 246, 249, 255, 258 – בלתי מוגה)

24) ראה לקו"ד ח"ב רו, ב. סה"ש תרצ"ו ע' 20 ואילך. וראה גם לקו"ש חט"ו ס"ע 283 ואילך. ועוד.
25) סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ח, ב ואילך.
26) ברכות בסופה.
27) ראה לקו"ש ח"ד ע' 34 ואילך. ועוד.

כדי לתקן את הדבר, והתחיל להתנהג בקצה השני – הנה מצד הענין ש"רחמיו על כל מעשיו" ביכולתו לתקן את כל אחד ואחד;

לא רק מי שנמצא תמיד בישוב, ולא רק מי שנכנס לישוב בלילה, ולא רק מי שנכנס לישוב לעתים קרובות (אמנם לא בכל לילה, אבל מוצאים אותו בישוב פעמים רבות), אלא אפילו מי שנכנס לישוב פעם אחת בשנה – גם אותו מתקן רבי. ויתירה מזה: אפילו מי שאינו נכנס לישוב לגמרי, אפילו לא פעם אחת בשנה, גם ממנו לא מתייאש רבי – כסיום שם בגמרא שרבי אומר "לדידי אין מוקצה", וסבירא ליה ששוחטין גם את המדבריות, ורק "לדבריהם דרבנן קאמר להו . . לדידכו אודו לי מיהת היכא דיוצאות ורועות בפסח ונכנסות ברביעה ראשונה דבייתות הן".

ו. והנה, בבית רבי – הלכה כרבי. וכדאיתא בגמרא²² ש"באתריה דרב" הלכה כמותו, ואין זה באופן של "שתי תורות" חו', אלא, ש"באתריה דרב" ההנהגה למעלה היא כרב, ולכן הלכה כמותו. ולכן: כל אלו השייכים לרבי, תלמידיו, מקושריו וההולכים באורחותיו – אזי ההנהגה עמהם היא כדעת רבי, שבאיזה מצב שהם רק נמצאים יכול להיות בהם ענין השחיטה – "אין ושחט אלא ומשך"²³, היינו, לפעול בהם משיכה וקירוב לאלקות.

ז. ויש להוסיף, שגם אם בשנים שלפני זה לא היתה ההנהגה באופן כזה, אין זה סתירה להנהגה זו עתה.

ועל דרך המדובר לעיל (ס"ד) בנוגע לשיטת בית שמאי, שאף על פי שמאיזה טעם שיהיה לא

22) ראה שבת יט, ב. ועוד.
23) חולין ל, ב. וראה לקו"ש ח"ט ע' 206. וש"נ.

לא להירדם לפני הגילוי

הגילוי נעלה יותר בהיותו לאחר ההעלם

מפרשת פקודי נכנסים לפרשת ויקרא. שייכות ב' הפרשיות היא: בסוף פרשת פקודי מדובר אודות הענן שהיה על המשכן. "ענן" הוא העלם, שמנע ממשה רבינו להיכנס לאוהל מועד, "ולא יכול משה גו". ולאחרי זה "ויקרא אל משה" - קריאה היא עניין של גילוי, הגילוי שלאחר ההעלם.

הגילוי שלאחר ההעלם הוא למעלה יותר מגילוי כשלעצמו, כידוע. ענין הגילוי שלאחר ההעלם בעבודת האדם הוא עבודת התשובה. התשובה באה לאחר שהאדם התרחק מאלקות - העלם. ותשובה פירושה השבה למקומו - גילוי. גם בתשובה - כמו בגילוי שלאחר ההעלם - נעשה "כפלים לתושייה", עד לתכלית התשובה - "זדונות נעשו לו כזכיות", "אתהפכא חשוכא לנהורא". [...] וזהו עניין תכלית הקריאה שבאה לאחר ההעלם - לא לדחות ולהסיר את ההעלם, אלא ש"לילה כיום יאיר".

וזוהי הוראה לכל אחד ואחד בעבודתו, שבכל מצב שבו נמצא, אסור לו להתייאש חס־ושלום, אלא אדרבה - על־ידי ההעלם אפשר להגיע לגילוי נעלה יותר. וכן בנוגע לדורות בכלל, שמקשים קושיא: הרי היו דורות טובים בהרבה מדורנו ("אֵךְ סֵאךְ שענערע ווי היינט"), ואף־על־פי־כן היו עדיין רחוקים מהגאולה, ואם כן, איך אפשר להבין שדווקא בדור זה, ש"אכשור דרא בתמיהה", תבוא הגאולה? והמענה לזה - אדרבה, היא הנותנת, כנ"ל. לפנות בוקר השינה חזקה יותר, ואז צריך להתחזק ביותר לא להירדם חס־ושלום ולהתעורר לאור הבוקר, עד שנזכה ל"לילה כיום יאיר".

(תורת מנחם ה'תשי"ז כרך יט, עמ' 126-128)

הייתכן שמלך המשיח מעכב הבטחתו?

זהו גם הביאור בנוגע לכללות עניין הפצת המעיינות חוצה שעל־ידי זה פועלים ביאת משיח צדקנו, כמענה מלך המשיח לבעל שם טוב על שאלתו אימתי אתי מר, כשיפוצו מעיינותיך חוצה - דלכאורה, כיון שעברו ריבוי שנים שלמדו והפיצו את המעיינות דתורת הבעל שם טוב, ובפרט כפי שנתבארו בהבנה והשגה בתורת חסידות חב"ד באופן שנעשה דם ובשר כבשרו (הגשמיים ועל אחת כמה וכמה הרוחניים), הייתכן שמלכא משיחא מעכב הבטחתו שנאמרה בהיכל המשיח שיבוא כשיפוצו מעיינותיך חוצה?! -

שאתי מר דא מלכא משיחא אינו עניין בפני עצמו שנעשה על־ידי הפצת המעיינות חוצה, אלא היינו הך, שהפצת המעיינות חוצה כשלעצמה עניינה ביאת מלכא משיחא (כמובן גם מהסיפור הידוע בזה). ואף־על־פי־כן, לא מספיק עניין אתי מר דא מלכא משיחא שבהפצת המעיינות חוצה, אלא צריך להיות ביאת מלכא משיחא בפועל ממש.

(התוועדות תנש"א כרך ב, עמ' 335-336)

ההכנות ל'מבצע פורים'

השתדלות מיוחדת בשמחתם של חיילי צה"ל • להסביר להם כי שמחה אמיתית קשורה דווקא לקדושה אמיתית • בהוראה טלפונית חד משמעית קבע הרבי: הבחורים צריכים לעסוק במבצע פורים, ובהוספה... • קטעי דו"חות ששיגר הרב ישראל לייבוב לרבי על ההכנות למבצעי־פורים, כמויות משלוחי־המנות וסכומי העתק הדרושים – ומענות הרבי עליהם

הר חב"ד יחד עם תלמידי התמימים מהישיבה המרכזית בכפר חב"ד לשלושה ימי פעילות עם חיילי צה"ל ברחבי סיני.

באחת השנים הודיעה הנהלת הישיבה שאינה נותנת את אישורה לנסיעת הבחורים. הרב קורצווייל, מארגן המבצע, ביקש מהרב ישראל לייבוב יושב־ראש צעירי־אגודת־חב"ד שישאל את דעתו הקדושה של הרבי מה לעשות, כיון שבלי הבחורים – יתבטל חלילה כל המבצע בסיני.

הרב לייבוב הודיע שמכיוון שזו החלטת הנהלת הישיבה – הוא אינו מוכן לשאול את הרבי. אך אם הרב קורצווייל יקבל את הסכמת הנהלת הישיבה ישאל בעצמו את הרבי. ההנהלה הודיעה שהיא אכן מסכימה שישאלו וכן יעשו.

הרב קורצווייל התקשר ל'מזכירות' ושאל את השאלה. לפתע נשמע קולו הקדוש של הרבי אומר למזכיר: "זאג איהם – כדאשתקד ובהוספה" [= "אמור לו – כדאשתקד ובהוספה"]. (על פי תשורה וילהלם, "יד סיון תשע"ג, עמ' 48).

הוכחה ברורה...

בחודש אדר־ראשון תשל"ו שהה הרב לייבוב בחצר הרבי ובט"ז אדר ראשון הכניס לרבי דין

שמחת החיילים תטיל פחד...

בהזדמנות מסוימת ("ג תשרי תשל"ח – שיחות־קודש תשל"ח כרך א' עמ' 141) התייחס הרבי לגודל חשיבות ההשתדלות לשמח את חיילי צה"ל המגנים על גבולות ארץ־הקודש, באמרו: ובמיוחד לשמח את אותם יהודים שזכו והקב"ה בחר בהם והם עומדים ומגינים על ארץ־הקודש והדרים עליה, עד להגנה בגופם כפשוטו... מובן איפוא, שיהודים אלו צריך לשמחם שלא בערך יותר ("כמה פעמים ככה"), יחד עם ההסברה ש"ה' אלקין מתהלך בקרב מחניך גו' והיה מחניך קדוש" (תצא כג, טו) – שלכן ישנה שמחה של קדושה, שמחה אמיתית, שכן קודש מוכרח להיות אמת...

וכאשר הצד שכנגד רואה שיהודים נמצאים בתנועה של שמחה, שמחה גדולה ואמיתית החדורה בקשר נצחי עם תורתנו הנצחית, והשם־יתברך... הדבר מטיל עליהם אימה ופחד עד אשר הם מתבטלים כלפי בני ישראל.

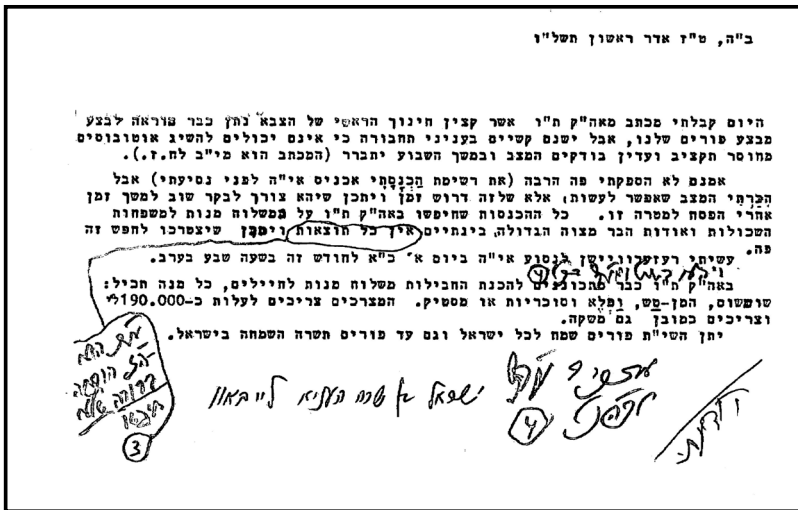
"כדאשתקד ובהוספה"

מידי שנה בימי הפורים היו נוסעים אנ"ש נחלת

וחשבון:

"היום קבלתי מכתב מארץ הקודש ותכונן אשר קצין חינוך הראשי של הצבא נתן כבר הוראה לבצע מבצע פורים שלנו, אבל ישנם קשיים בענייני תחבורה כי אינם יכולים להשיג אוטובוסים מחוסר תקציב ועדין בודקים המצב ובמשך השבוע יתברר (המכתב הוא מי"ב לח.ז.). אמנם לא הספקתי פה הרבה הנק'ה המצב שאפשר לעשות, אלא שלזה דרוש זמן ויחכן שיהא צורך לבקר שוב למשך זמן אהרי הפסח למטרה זו. כל ההכנסות שחיפשו באה"ק ח"ו על פמטלות מנות לפטחנות השכולות ואודות הכר פצוה הגדולה כינתיים אין כל תוצאות ויפסן שיצטרכו לחפש זה פה עשיתי רעיונות וניסן לנסוע אי"ה ביום א' כ"א לחודש זה בשעה טבע בערב. באה"ק ח"ו כבר מתכווננים להכנת החבילות משלוח מנות לחיילים, כל מנה חביל: שושט, המן-שט, ופלא וסוכריות או מסטיק. המצרכים צריכים לעלות כ-190,000 וצריכים כמובן גם מסקה. יתן השי"ת פורים שמה לכל ישראל וגם עד פורים תשרה השמחה בישראל.

על המילים "אין כל תוצאות" כתב הרבי: "א"כ הוא ה"ז הוכחה ברורה שלא חיפשו"

הוא מי"ב לחודש זה).

"...כל ההכנסות המשלוח-מנות ואודות... בינתיים אין כל תוצאות... באה"ק ח"ו כבר מתכווננים להכנת החבילות משלוח מנות לחיילים, כל מנה תכיל: המן-שט [=אוזן המן], ופלא וסוכריות או מסטיק. המצרכים צריכים לעלות כ-190,000 ל"י וצריכים כמובן גם משקה.

"יתן השי"ת פורים שמה לכל ישראל וגם עד פורים תשרה השמחה בישראל". הרבי סימן על המילים אין כל תוצאות: א"כ הוא ה"ז [אם-כן הרי"ז] הוכחה ברורה שלא חיפשו.

תעמולה בסמיכות לפעילות

בדיווח נוסף ממוצאי שבת קודש ויקהל אור לכ"ח אדר א' תשל"ו דיווח הרב לייבוב: "תודות להשי"ת הגעתי לאה"ק ת"ו, מצאתי ההכנות לפורים הבע"ל במלא התנופה. מבתי ספר מגיעים הזמנות לשקיות ושולחים להם. ביום ג' היתה אסיפה מנציגי הסניפים והוחלט להכניס מודעות בעיתונים לילדים ('דבר', 'הארץ' ו'הצפה') כתבה בענייני משלוח מנות וכן בעיתון

הד החנוך.

כן דנו בדבר מבצע פורים בנוגע לצה"ל. כל מיני תכניות בפעילות מהסניפים. אתמול היתה שוב פגישה עם הממונה מטעם הצבא (הוואי ובידור). יש קצת קושי בענייני תחבורה. היום היה אצלי ר' שלמה שיחי' מיינדצ'יק ואמר לי שאין דאגה, הוא מקווה שעניין התחבורה יסודר. את החבילות מ. מנות לצה"ל כבר מכינים. השנה מצאנו מקום שמעסיקים את אלה שאינם מסוגלים לעבוד עבודת ממש וזה מטעם העירייה או הסעד. זה יותר מסודר ועולה לנו הרבה יותר בזול וחוסך לנו הרבה טרחה וטרדה".

בהמשך הדו"ח דווח על הכנות לערבי חב"ד בד' ניסן ובחול-המועד פסח, והרבי העיר עליך: כדאי שערבי חב"ד יסודרו בזמנים סמוכים ושלפני מועדי דפעולות בתומ"צ [=בתורה ומצוות] – ובמילא יוסיפו בתעמולה לפעולות אלו (כמו לפני פורים, חה"פ [=חג הפסח], רישום לביה"ס [=לבת י ספר] וכיו"ב [=וכיוצא בזה]).

"למלאות בקשתו"

בט' אדר א' תשל"ח כתב הרב ישראל לייבוב לרבי (וחתם את הדו"ח "ישראל בן שרה העניא לייבאו"):

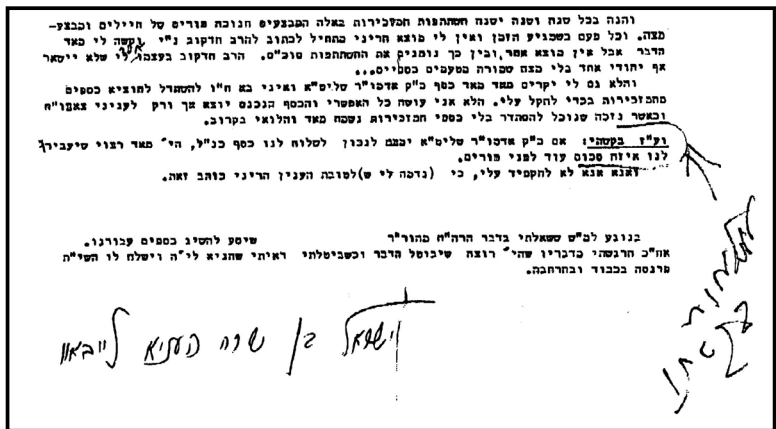
שליט"א ימצא לנכון לשלוח לנו כסף כנ"ל, היה מאד רצוי שיעביר לנו איזה סכום עוד לפני פורים.

ואנא אנא לא להקפיד עלי, כי (נדמה לי ש)לטובת העניין הריני כותב זאת."

הרבי סימן בעיגול וחץ על "ועל-זה בקשתי... לנו איזה סכום" וכתב בצד: למלאות בקשתו.

ואכן, הרב אפרים

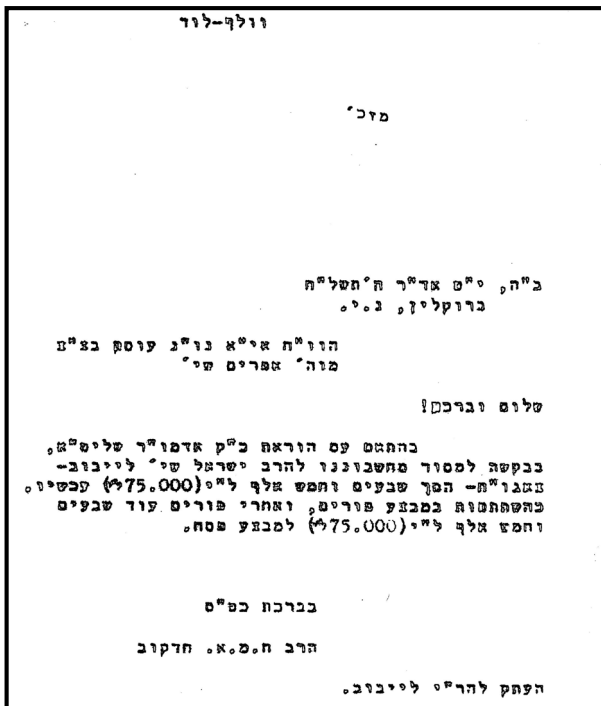
וולף נתבקש בי"ט אדר-ראשון תשל"ח "בהתאם עם הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א, בבקשה למסור מחשבוננו להרב ישראל שי' לייבוב - צעירי-אגודת-חב"ד - הסך שבעים וחמש אלף ל"י (75,000 ל"י) עכשיו, כהשתתפות במבצע פורים" ("העתק להר"י לייבוב").

הוראת הרבי בכתב-יד קודשו להעביר מימון לצא"ח כהשתתפות בעלויות 'מבצע פורים'

"ועתה הננו מתכווננים כבר למבצע פורים הבע"ל [הבא עלינו לטובה]. כרגיל הננו מכינים חבילות משלוח מנות. בדרך כלל אנו מספיקים להקיף כ- 70,000 או עד 90,000 חיילים. כעשרת אלפים חבילות נאלצים מסיבות שונות להכין פה ושם ביום הפורים עצמו ואנו חושבים עתה להזמין כ- 70,000 חבילות.

בשבוע הבא אי"ה נדע כמה תעלה לנו החבילה. ואפילו אם נחשוב שכל אחד תעלה לנו כ-6 או 7 לירות אנו זקוקים לכחצי מיליון ל"י רק על החבילות עבור החיילים. ועוד אנו זקוקים משקה ונסיעות והוצאות שונות. והדפסת חומר שונה. וזה רק חיילים והלא אנו צריכים להכין גם עבור האלמנות והיתומים ועבור בתי רפואה ועבור בתי סוהר ובכלל מבצע "משלוח מנות". וחושבני שצריכים לפורים אולי מיליון ל"י. נדמה לי אשר הנני מסור ונתון לעניין בכל נפשי והנני עובד בכל כוחי, ומיד אחרי זה מבצע מצה שוב הוצאה גדולה מאד. והנה בכל שנה ושנה ישנה השתתפות המזכירות' [=של הרבין] באלה המבצעים חנוכה ופורים ומבצע מצה. וכל פעם כשמגיע הזמן ואין לי מוצא הריני מתחיל לכתוב להרב חדקוב נ"י וקשה לי מאוד הדבר אבל אין מוצא אחר... ועל-זה בקשתי: אם כ"ק אדמו"ר

פרשת ויקרא

חומש ויקרא

חומש ויקרא הוא חומש כללי, שכן בהיותו הספר האמצעי, הוא מכיל את שאר החומשים (כידוע שהקו האמצעי כלול מקו הימין ומקו השמאל). וכך בשם ויקרא נרמזת מעלתה של כללות התורה: ב"ויקרא אל משה" לא נאמר מי הקורא, שכן הקריאה באה ממהותו ועצמותו יתברך, שלמעלה מכל תואר ושם. וכאן נרמזת מעלת התורה – שבאמצעותה ניתן להתקשר עם עצמות הבורא. וכמבואר בתניא (פרק מז), שהקב"ה הליבש בתורה את רצונו וחכמתו, המיוחדים במהותו ועצמותו יתברך, ומכיוון שכן, "הרי זה כאילו נתן לנו את עצמו כביכול".

(התוועדות שבת'קודש פרשת ויקרא תשל"ב)

ויקרא אל משה (א,א)

בשמה של הפרשה – ויקרא – טמונה הוראה בעבודת האדם לקונו: בכל עת ובכל שעה 'קוראים' לכל יהודי מן השמים ודורשים ממנו: התעלה! לך מחיל אל חיל בעבודתך! שתי פנים לקריאה זו: לבעל מדרגה גבוהה זו קריאת אתגר – אסור לך להסתפק בהישגיך עד עכשיו, אלא עליך לחתור להישגים נעלים יותר. ואילו למי שמצוי בשפל המדרגה זו קריאת עידוד – אל לך להתייאש, שכן על-אף הכול תמיד בכוחך להתעלות ממצבך הירוד ולצאת מאפילה לאורה.

(התוועדות שבת'קודש פרשת ויקרא תשמ"ב. התוועדויות תשמ"ב כרך ב, עמ' 1107)

* * *

בסוף הפרשה הקודמת, פרשת פקודי, למדנו על גילוי אור גדול שהיה במשכן – "וכבוד ה' מלא את המשכן, ולא יכול משה לבוא אל אוהל מועד גו'", שזה גילוי שבא מלמעלה; ואילו בפרשתנו מדובר בגילוי מועט, הנרמז באל"ף הזעירה של 'ויקרא', והיינו אור שבא מלמטה, על-ידי העבודה בענייני העולם – צאן ובקר גשמיים.

אך על-אף הירידה בפרשתנו לגבי פרשת פקודי, הרי לפי סדר התורה עולים ובאים מפרשת פקודי לפרשתנו. שכן תכלית הכוונה היא לא בגילוי האור שבמשכן, אלא בגילוי שבתוך העולם, והגילוי הנעלה של פרשת פקודי אינו אלא הכנה והקדמה לגילוי בפרשתנו.

(תו"מ כרך ל"ט ע' 209)

ושחט את בן הבקר (א,ה)

אין ושחט אלא ומשך (חולין ל)

השחיטה "מושכת" ומעלה את הבהמה או את העוף ממצבם הנוכחי ומכשירה אותם לאכילה, כך שיוכלו להתעלות מדרגת 'חי' ל'מדבר', כאשר הם נעשים דמו ובשרו של האדם האוכלם. אף ב'שחיטת' הנפש הבהמית כך: יש 'למשוך' ולהעלות אותה עד שתוכל להיכלל בקדושת הנפש האלוקית.

(ליקוטי שיחות כרך ד, עמ' 1294)

הלכות ומנהגי חב"ד

זיכוי הרבים:

* המזכים את הרבים במקרא מגילה, יעדיפו את הקריאה ביום על זו של הלילה, הן מפני שהציבור אינו מודע לה דיו, והן ועיקר מפני (וכדאי לפרסם) שהיא הקריאה העיקרית.⁴ שתי המצוות: 'משלוח מנות' ו'מתנות לאביונים', מכיוון שהן עיקר בעניין הפורים, בנקל יותר לקיימן... ולכן החובה (והזכות) להשתדל ביותר... ולפרסם... [בכל דרך: מכתבים, כרוזים, עיתונות, רדיו, טלוויזיה, אינטרנט וכו']: א) גודל מעלת מצוות אלו; ב) שנקל מאוד לקיימן; ג) שכל אחד ואחת שהגיעו לגיל מצוות חייבים בהן; ד) ולא עוד, אלא שגם הקטנים והקטנות שהגיעו לחינוך ["ספיקא לחומרא"], יקיימו בעצמם מצוות אלו.

הרבה מהצעירים סומכים על הדעה שאפשר לצאת ידי חובה על-ידי שההורים מקיימים מצוות אלו, אבל לצערנו קורה שגם הורים רבים אינם מקיימים זאת כראוי. על-כן, על הרבנים, המחנכים וההורים, להזכיר לילדים שתחת השפעתם [בכל בתי-הספר מכל סוג]... לקיים באופן אישי את מצוות 'משלוח מנות' ו'מתנות לאביונים', ביום הפורים:

ל'משלוח מנות' דרושים רק שני מיני מאכל, כגון תפוח וסוכרייה⁵; או מאכל ומשקה, כגון

הכנות לפורים:

יש להתחיל ולהשלים מבעוד מועד את כל ההכנות הדרושות למבצע פורים בכל העולם כולו, שלא יישאר אפילו יהודי אחד בפניה נידחת בקצווי תבל שלא יהיה נכלל במבצע פורים¹. נוסף על קיום כל המצוות דימי הפורים על-ידי כל אחד ואחת, יש להרעיש ולפרסם בכל מקום ומקום, הן בחו"ל וכן (ועל-אחת-כמה-זכמה) בארצנו הקדושה, על-דבר ההשתדלות שכל ענייני פורים יהיו באופן ד"ברוב עם הדרת מלך"². * בכמה תחפשות וכובעי פורים (במיוחד של חיילים ושוטרים ממזרח אירופה) ובכובעי-חורף (קוצ'מע), נמצא שעטנז גמור. החכם עיניו בראשו לבודקם מראש במעבדת-שעטנז מוסמכת³.

מבצע פורים:

יש לעורר על ההכנות לענייני פורים (ואף בשבת, שהרי "מפקחין על צורכי ציבור בשבת"), כדי שיעשו באופן מסודר ובהצלחה, ובהדגשה מיוחדת ליהודים הנמצאים בבתי-זקנים, בתי-רופאים, בתי-האסורים, ובצבא [ומשטרה] בכל מקום, ועל-אחת-כמה-זכמה בנוגע לצה"ל, שעומדים ומגינים בגופם במסירת-נפש ממש על גבול ארץ-ישראל. ו"שמחה פורץ גדר" תגרום הצלחה רבה בכל זה.

כמורכן יש להשתדל בעוד מועד לדאוג לנתינת צורכי הפורים לכל הזקוקים לכך.

4) ראה שע"ת ס' תרפ"ז ס"ק א, ונטעי גבריאל פמ"ב ס"ו. מאידך יש לדון אם אין זה סותר את הדין במי שיש לו הזדמנות לקרוא בלילה, שלא יותר עליה מפני החשש שמא לא ירשו לו לקרוא מחר, ראה שו"ת רדב"ז ח"ג סי' יג הובא בקו"א לשו"ע אדמוה"ז סי' רעא ס"ק א. שו"ת צמח-צדק או"ח סי' קיג, ובארוכה בקובץ 'התמים' החדש, גיליון כז עמ' 55 וש"ג.

5) ממכתב המזכירות (אג"ק ח"כ עמ' קעז). **הסוכריה** היא שיעור-מינימום (ראה הדעות בנושא בילקוט-יוסף ח"ה עמ' שכח-של ובפסקי תשובות ס' תרצ"ה אות יח, וש"נ), וראה בשיחת ז' אד"ש תשל"ו ס"ד (שיחות קודש תשל"ו ח"א עמ' 565, בלתי מוגה) ששיעור משלוח מנות צ"ל **כזית**, ואם אפשר - **כזית בכל מנה ומנה** (ומה טוב, שיהיו שוות ביחד שתי פרוטות). ומציין לא"א

1) משיחת ש"פ תרומה תנש"א ס"י, ספר-השיחות ח"א עמ' 350. בכמה שנים היה הרבי מקשר את ההתעוררות למבצע פורים עם 'מבצע תורה', כמרו"ל "ליהודים היתה אורה - זו תורה" (אוצר מנהגי חב"ד, חודש אדר, עמ' רפו).

2) משיחת ש"פ ויקרא תשמ"ט ס"ח, ספר-השיחות ח"א עמ' 335, ושם פירוט: במשתה ושמחה - שהולכים לשמח מבית לבית (מלבד ההשתתפות ברוב עם לאחר הסעודה עם בני משפחתו); מתנות לאביונים - לתת ברוב עם לגבאי או לקופה של צדקה (שהרי לעניים עצמם יש לתת בתכלית הזהירות בכבודם). וכל זה - כהוספה באחדות ישראל, הבאה כהכנה לסיום הגלות, עיי"ש.

3) לוח 'דבר בעת'.

ומניקה¹¹, ויולדת כל ל' יום¹² – פטורים מהתענית¹³. מי שלא ישן, מותר לו לאכול עד שיעלה עמוד השחר¹⁴. השוכב לישון ובדעתו להשכים לאכול או לשתות, יתנה בפירוש לפני השינה שיוכל לאכול או לשתות. ואם רגיל לשתות בקומו, אין צריך להתנות לשתיה¹⁵.

עלות השחר בתל־אביב לדעת הגרא"ח נאה: 03:55.

הש"ץ אומר (בחזרת הש"ץ) 'עננו' בברכה בפני עצמה בין ברכת 'גואל ישראל' לברכת 'פאנו', "אם יש בבית־הכנסת אף רק שלושה מתענים"¹⁶. ואם אין, אומרו ב'שומע תפילה'¹⁷. הציבור אומר 'עננו' רק במנחה.

סליחות¹⁸:

רגילים לאומרן בעמידה¹⁹, ובמיוחד: אשמנו,

פרוסת עוגה ומשקה קל. ו'מתנות לאביונים' אפשר לקיים בשתי פרוטות, פרוטה⁶ [7.5 אג'] לכל אביון. ומובן שכל המרבה בצדקה הרי זה משובח.

כשנותנים לחיילים וכדומה 'משלוח־מנות', יש להקפיד לתת לגברים בשם 'צעירי־אגודת־חב"ד' ולנשים בשם 'נשי־חב"ד'⁷, וכדי שהם בעצמם יקיימו את המצווה – יש להדריכם להחליף את המנות (ובלית־ברירה, יקיימו זאת במנות המוכנות להם בחדר האוכל⁸) ביניהם לבין עצמם, איש לרעהו ואישה לרעותה. כמו־כן יש לחלק להם מטבעות כדי שיקיימו 'מתנות לאביונים'.

שבת־קודש פרשת ויקרא,

ו' באדר – 'שבת הפסקה'

השבת קריאת התורה וההפטרה הן בפרשת השבוע בלבד, כשבת רגילה, ללא אחת מארבע הפרשיות.

יום חמישי,

"א באדר – תענית־אסתר"⁹ (מוקדמת)

חולה (אפילו שאין בו סכנה)¹⁰, מעוברת

11 רמ"א שם. והיינו בעוברת אחר מ' יום או שמרגשת חולשה יתירה, ומניקה – בפועל (ראה נטעי־גבריאל בין־המצרים פ"ה, וש"נ).

12 דינה כחולה (שו"ע אדמוה"ז סי' של ס"ה). נטעי־גבריאל שם. 13 לענין חתן וכלה בז' ימי המשתה בתענית זו דנו במוסקים, ורבים מקילין. ראה משנ"ב סי' תרפ"ו בשער הציון ס"ק טז, כף־החיים תקמ"ט סק"י ותרפ"ו סקט"ז וס"ק כח, קיצושו"ע סי' קמא ס"ב, שו"ת יחוה־דעת ח"ב סי' עח, ונטעי־גבריאל נישואין ח"ב פכ"ה ס"ג ד וש"נ. וכל־שכן בקביעות הנוכחית, כמובן.

14 בסידור אדמוה"ז 'סדר ספירת העומר' כ' שהצום מתחיל בעלות־השחר. וראה אגה"ת פ"ג, לקו"ש כרך כב עמ' 313 ו'התקשרות' גיליון קא עמ' 17. שיחות־קודש תשנ"ב ח"ב עמ' 494 ע"י ציון 12.

15 שו"ע סי' תקס"ד ונו"כ. באג"ק ח"ג עמ' עה איתא, שגם לפי האוסרים זאת בכלל על־פי הוזהר, מותר לכל הדיעות באם עושה זאת לרפואה, לכוון דעתו בתפילה וכיוצא בזה.

16 ספר־המנהגים עמ' 45, וש"נ לפסקי דינים לאדמו"ר הצמח־צדק או"ח סי' תקס"ו ולשו"ת שלו שער המילואים ס"ה, עיי"ש. ואף באג"ק חט"ז עמ' שיג ובהגהות הרבי ללוח כולל־חב"ד תשט"ז (הובא בלוח זה להיום) מעתיק הרבי [מ'לקוטי מנהגים' שלו שנדפסו בסוף 'רשימות על מגילת איכה' של הצמח־צדק, שמשם נעתקו 'מנהגי בין המצרים (ותענית ציבור)' בשם 'המנהגים] רק ג' מתענים" ללא איזכור ה"שבעה שאכלו" כלל (וראה 'התקשרות' גיליון לג עמ' 18). ולכן מסתבר שפיסקא זו נעתקה רק משום שזכרה בשו"ת הצמח צדק (לשופרא דמילתא, להפיס דעתו של בעל ה'דברי נחמיה', מקבל התשובה), אבל אינה מעכבת כלל למעשה.

17 משנה־ברורה סי' תקס"ו ס"ק יג.

18 סידור תהילת ה' עמ' 359. ובהוצאת קה"ת אה"ק משלהי תשס"ב עמ' 394.

19 מובא מס' קיצור של"ה.

מבוטשאטש סוף הל' מגילה ולצפנת פענח על הרמב"ם הל' מגילה פ"ב חט"ו.

6 ערך ה'פרוטה' כיום – 7.5 אג', וכמובן אם נותנים את המטבע עצמו, יש לתת מטבע של 10 אג'.

7 (ע"פ הרמ"א סו"ס תרצ"ה) וגם דברי ההתעוררות לנשים – שיבואו מנשים דווקא ('אוצר' עמ' רפו, משיחת אדר"ח אדר תשל"ה).

8 ועד"ז במאושפזים בבית־רפואה ובית־אבות ותלמידים בפנימייה וכו'. ועצ"ע בדין בני ישיבה שאינם משלמים. ולכאורה ראה לעניין זה מדין בן סורר שגנב מאימו (סנהדרין עא,א) ומדין פת שעל השולחן (או"ח סי' שסו, בשו"ע אדמוה"ז סט"ז), ומאידך צ"ע מדין אורח שקידש במנתו, שלהרבה דעות מקודשת רק מספק (אה"ע סי' כח ס"ז, עיי"ש בב"ש, ובאוצר הפוסקים ס"ק צב בארוכה). וראה בס' מצת מצוה פ"א ס"ט וש"נ.

9 טעם מיוחד בשם 'תענית אסתר', ראה בלקוטי־שיחות כרך ו עמ' 371.

10 רמ"א סי' תרפ"ו ס"א. וכן המצטער הרבה מכאב עינים (שם), וזקנים תשושי־כח (כה"ח תק"נ ס"ק ו).

מלכנו' הארוך³¹, ובו: 'ברך עלינו שנה טובה';
'זכרנו ל...' [ולא 'זכרנו בספר'³²] / ואנחנו לא נדע
/ חצי קדיש.

קריאת התורה:

קוראים 'יחל' בשחרית ובמנחה גם אם יש רק
שלושה מתענים³³.

מי שאינו מתענה, לא יקראוהו לעלות לתורה³⁴.
ואם קראוהו בשחרית – יעלה³⁵.

את הפסוקים: "שוב מחרון אפך...", "ה' ה'
אֵל רחום... ונקה", "וסלחת לעווננו" – אומר
הציבור בקול רם ורק אחר שסיימו, אומרם הקורא
בתורה³⁶. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, כשעלה לתורה,
התחיל לאומרם יחד עם הציבור³⁷.

בקריאת הפסוק 'ויקרא בשם ה'³⁸ יש להפסיק

(ספר-היגונים, ניגון רמז).

31) במניין של הרבי נהגו תמיד לנגן: "אבינו מלכנו, אין לנו מלך
אלא אתה" (ספר-היגונים, ניגון ו).

אין מנהגו לומר חלק מ'אבינו מלכנו' פסוק בפסוק קהל וחזן, אלא
אומרים כולו יחדיו מתחילה ועד סוף ('אוצר' אלול-תשרי עמ' קב).
בסידורי תורה-אור ותהילת-ה', והחל משנת תשמ"ט גם במחזור
השלם, נדפס: **זְכוּת**, וזאת ע"פ לוח התקון לסידור תנ"א (ג.י.
תש"א) – 'אוצר' שם עמ' קא.

32) ספר-המנהגים עמ' 45.

33) ספר-המנהגים שם, וש"ג. עוד ראשונים שפסקו כך צוינו
בפסקי תשובות ס' תקס"ו הערה 13, ובתורה שלמה ס"פ בשלח,
פ"ז אות צא.

34) שו"ע ס' תקס"ו ס"ו בשם יש מי שאומר, והובא למעשה
בשו"ת צמח-צדק (שערי-המילואים ח"א ס' י', ובמהדורת תשנ"ד
או"ח ס' קי).

במשנ"ב ס"ק כ הביא מסידור דרך-החיים דה"ה למי שאין בדעתו
להשלים התענית, ויש מקילין בזה (שערי-אפרים ש"א ס"ט רק
במקום צורך גדול, ובשו"ת שואל ומשיב תנינא ח"ב ס' נח ושו"ת
אפרקסתא דעניא ס' עז מקילין בכלל, ולכאורה כן משמע משו"ת
הצמח-צדק הנ"ל המביא לצירוף גם 'ז' שאכלו פחות מכשיעור"
שהרי מדובר שאח"כ יאכלו כרגיל).

35) לוח כולל-חב"ד.

36) שערי-אפרים שם ח סעיף קז.

37) וסיים עם הש"ץ, 'התקשרות' גיליון מ ס"ע 18. ודלא כמ"ש
בשערי-אפרים שם, שאומר רק עם הש"ץ.

38) לוח כולל-חב"ד, צום גדליה. במג"א (תקס"ח ס"ק ה, בשם
אבודרהם) כ' זאת על האמירה **בתפילה**. ומש"כ זאת בלוח רק
בקשר **לקרה"ת**, י"ל כיוון ששם חייבים לקרוא דווקא כפי הטעמים
(לקוטי-שיחות כרך טו עמ' 572. ומשמעם – **שה'** קרא, כפי רשב"ם
וראב"ע, וכ"פ הרא"ם בדעת רש"י). אבל בתפילה ייתכן לפרש
שמשא קרא (כפי האברבנאל, וכ"פ הגו"א והדברי דוד בדעת
רש"י. גם בדבר"ל יש מקום לב' הדעות, ראה תורה-שלמה שם

י"ג מידות, שמע קולנו, וכן אבינו מלכנו. מנהגנו
לאומרן אחרי אמירת תחנון, 'והוא רחום' ו'שומר
ישראל'... 'כי אין עוזר'²⁰, בסדר דלהלן²¹:

קווה קיווינו / כרחם / אלוקינו ואלוקי אבותינו,
אדם בקום²² / אֵל מלך²³, ויעבור / כי עמך / כרחם
/ אלוקינו ואלוקי אבותינו, אתה האֵל / אֵל מלך,
ויעבור / במתי מספר²⁴ / אֵל מלך, ויעבור / זכור
רחמך²⁵ / זכור לנו ברית אבות / זכור לנו ברית
ראשונים / שמע קולנו²⁶ / (הרשענו ופשענו)²⁷ /
משיח צדק / אֵל רחום שמך²⁸ / עננו ה' עננו²⁹
/ מי שענה לאברהם / רחמנא דעני³⁰ / 'אבינו

20) כך נהגו תמיד במניין של הרבי בתענית ציבור שחלה בימי שני
וחמישי (ואינו דומה לסדר הסליחות דצום-גדליה, כי שם נכלל
'שומר ישראל' בנוסח הסליחות).

21) ע"פ לוח כולל-חב"ד, ספר-המנהגים עמ' 53, וליקוט טעמים
ומקורות של הרבי שבסוף הסליחות – מנהג חב"ד.

22) כשהיה הרבי מתפלל עם הציבור (כגון בעברו לפני התיבה בשנות
האבלות תשכ"ה ותשמ"ח). לא היה אומר 'אשמנו', כיוון שכבר
אמרו בסדר התפילה, אך בשנת תשכ"ו יצא אל הציבור רק לאמירת
ה'סליחות', ואז אמר 'אשמנו' מפני שלא היה זה אצלו בסדר
התפילה ('אוצר' עמ' רנ).

22) בחרוז "מקשיב דבר שקר", נדפס: "סִדֵּר להשתמש בשונים...",
ואינו מובן. ולכאורה הנכון הוא כגירסת סידור יעב"ץ (אשכול)
'ועבודת ישראל': סִדֵּר, וכ"כ בשערי תשובה סו"ס תרפ"ו.

23) בהקלטות מתפילת הרבי בתענית-אסתר תשמ"ח ניתן לשמוע
"כהודעת", כנדפס בכל מקום במחזור השלם וב'סליחות' מנהג
חב"ד, ולא כפי שנשמע בהקלטה מתפילת עשרה בטבת תשמ"ט
"כמו שהודעת", כנדפס בסידורי תהלת ה' הישנים. וראה ב'לוח
השבוע' בגיליון תרמ"ט הערה 12.

24) פיוט מסוג 'פזמון'. במראות-קודש מתענית אסתר תשמ"ח
ברור שהרבי חזר את **כל** החרוז הראשון גם בין כל בית ובית.

25) סידור תהילת ה' עמ' 347. בהוצאת קה"ת אה"ק שלהי תשס"ב
עמ' 406. וצ"ל **ופקדנו** בישועתך, ללא וא"ו, כבפסוק, וכן נדפס
ב'סליחות' – מנהג חב"ד.

26) פותחים הארון ואומרים פסוק אחר פסוק, חזן וקהל, עד
הפסוק 'אל תעזבוני' ולא עד בכלל, ואחרי 'אתה תענה, ה' אלוקינו"
סוגרים הארון.

27) מדלגים "או"א... אשמנו... סרנו...", כיוון שכבר אמרו זאת
בנוסח התפילה. י"א שהרבי דילג גם 'הרשענו ופשענו'.

28) כשעבר הרבי לפני התיבה, אמר כאן: "למען אמיתך... בריתך"
וכן עד גמירא, כמו בניקוד הנדפס בסידור 'הושענא' ליום
הראשון.

29) הש"ץ מסיים בקול רם כל פיסקא המסתיימת בנקודותיים
(עננו האֵל הנאמן, עננו; "עננו חי וקיים, עננו" וכו'). "רך לרצות"
– באג"ק ח"ב עמ' קסג מסיק שהעיקר לנקד "לְרָצוֹת", ויש לברר
איך נהג הרבי כש"ץ.

30) במניין של הרבי נהגו תמיד לנגן תפילה זו בסיום הסליחות

מבן עשרים שנה ומעלה, או החל מי"ג שנה. ומה טוב ומה נעים – שיחנכו גם קטנים לתת ג' מחצית השקל מכספם [ו"מפורסם המנהג לתת גם עבור כל בני הבית⁴⁵], ובאופן שההורים עוזרים להם, שיוכלו לתת זאת מתוך הרחבה, ושיישאר להם עוד מספיק כסף לצורכיהם, כך שלא יחסר להם כלום⁴⁶.

התפילה – "בשעה מאוחרת"⁴⁷. וידבר וקטורת, אשרי, חצי קדיש, קריאת 'ויחל' כבשחרית, לשלושה עולים, והשלישי הוא המפטיר, ואין אומרים לאחריה חצי קדיש. מפטירים "דרשו ה' בהמצאו", ומברך אחר-כך שלוש ברכות עד 'מגן דוד'. יהללו, חצי קדיש⁴⁸.

מי שאינו מתענה וקראוהו לעלות לתורה, וצר לו להודיע זאת מפני חילול השם – יעלה⁴⁹. גם היחיד אומר 'עננו' בשומע תפילה, ללא חתימה, ומסיים "כי אתה שומע", ואם שכח (וכבר

45) מג"א תרצ"ד ס"ק ג מהגהות מיימוניות, כף-החיים שם ס"ק כו, דרכי-חיים-ושלום ס' תתמג, שיחת תענית אסתר תשמ"ט – 'אוצר' עמ' רגג. – ולכאורה כאשר הם נותנים בעצמם, אין האב צריך לתת עבורם.

46) שיחות-קודש תשנ"ב ח"ב עמ' 787. ובספר-המנהגים שם, שהאדמו"ר נותן מחצית-השקל גם בעד הרבנית ובנים ובנות קטנים, ע"כ. וכמו ששינוי (שקלים פ"א מ"ה) "אם שקלו – מקבלים מהם".

אגב, מהלשון 'מחצית-השקל' (שהיא לשון הרבי עצמו) מוכח שאין צריך להיזהר ולומר "זכר למחצית-השקל". (ולא כמנהג העולם שנהגים בוה, וכ"ה בלוח כולל-חב"ד, ע"פ מסכת סופרים פכ"א ה"ד, סידור רע"ג, שו"ת גאונים מזרח ומערב סי' מו, שו"ת מהרש"ם ח"ב סי' עד ועוד. וע' בפסקי תשובות שם הערה 27). והטעם נתבאר בתורת מנחם כרך מ"ו עמ' 103-106, כיוון שמוכח מהגמ' ב"ב ט"א ופירש"י ותוס' שם, וכן מהלימוד מהפסוק "כי באמונה הם עושים" שנאמר במחצית-השקל, לענייני צדקה – שגם עניינה של מחצית-השקל עצמה הוא **צדקה**, עיי"ש. וראה גם לקוטי-שיחות כך כא עמ' 469. סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 287.

47) ספר-המנהגים עמ' 48 ובהערה – ע"פ הגמ' (תענית כו, סע"ב. הובאה להלכה בשו"ע אדמו"ר סי' קכט ס"א), שבתעניות "שאיין בהן נעילה" נוהגים להתפלל מנחה רק "סמוך לשקיעת החמה". (אך במניין של הרבי התפללו בזמן הרגיל בכל יום לתפילת מנחה – 3:15, ובשנים קודמות ב'2000, ויש לברר הסיבה).

48) במראות-קודש נראה, ש(גם) כאשר היה הרבי ש"ץ, התחיל את החצי-קדיש במנחת ת"צ מייד לאחר סיום ברכות-ההפטרה (כדי למנוע הפסק, ע"ד מנהגנו במנחת ש"ק), ותוך-כדי אמירתו אמרו 'יהללו' והחזירו את הס"ת לארון-הקודש.

49) לוח כולל-חב"ד בצום גדליה, ממשנה-ברורה סי' תקס"ו סוף ס"ק כא ושו"ת מנחת-אלעזר ח"ב סי' עד.

מעט בין "בשם" ל-"ה", כי בפסוק מופיע תחת המלה "בשם" טעם מפסיק, הטעם טיפחא'. מנחה:

(לפני התפילה) מחצית-השקל:

נותנים 'מחצית-השקל' לצדקה [ובפרט לבית-הכנסת ובית-המדרש, שהם בדוגמת המשכן והמקדש³⁹] ביום התענית⁴⁰ לפני מנחה⁴¹, זכר למחצית-השקל שקשורה לנס פורים, "הקדים שקליהן לשקלין"⁴².

כל אחד נותן שלוש⁴³ מטבעות של 'מחצית' מן המטבע הקבוע באותו מקום ובאותו זמן⁴⁴, ומנהג זה כולל את כל ישראל, ועל-כּל-פנים – כל אחד

אותיות מחינה). לפי הנהגו, וכן נהג הרבי, כשאומרים 'אל-מלך מפסיקים בין התיבות הללו (כיוון שאז מצטיים את הפסוק ממש), משא"כ כשאומרים 'אל-ארך אפים'. וע"ע.

39) משיחות ש"פ שקלים תשכ"ד ותשמ"ב. אך אין בזה ח"ו שלילת נתינת צדקה זו לעניים כפשוטה, ראה סה"ש תש"נ עמ' 303 (לקו"ש ח"א עמ' 182, וסה"ש תנש"א ח"א עמ' 320) – 'אוצר' עמ' רגג. וכשמניחים הגבאים קערה, רצוי לציין בה במפורש לאיזו מטרה נותנים.

40) ספר-המנהגים – מנהגי פורים. ומלשון זו נראה שאין זה רק קדימת הנתינה לפני פורים, אלא שיש לזה קשר ענייני עם התענית, כמבואר בהתוועדויות תשמ"ט ח"ב עמ' 439 ועמ' 460. ובכף-החיים שם ס"ק כה מבאר "כדי שיהא צדקה עם התענית לכפר". ומסיים, שמטעם זה יש לתיתו אז גם כשחל פורים במוצש"ק, וכ"כ בלוח כולל-חב"ד. ולכאורה עפ"ז צריך היה לתיתו אז גם בירושלים ת"ו, וכמ"ש בלוח עץ-חיים ובלוח בעלזא. אמנם בלוח כולל-חב"ד כ' לתיתו שם במנחת פורים-דפרוים, ובלוח דבר בעתו כ' משום ש'ענייניהם של עניים נשואות למקרא מגילה".

41) לוח כולל-חב"ד, ע"פ הרמ"א תרצ"ד ס"א ממהר"ל.

42) ספר-השיחות תש"נ ח"א עמ' 299.

43) בזמן המקדש נתנו מחצית אחת (וכן מנהג הגר"א, כף החיים ס"ק כג), והרמ"א כתב ע"פ המרדכי לתת ג', כיוון דג"פ תרומה [במקור: ג"פ מחצית] כתוב בפ' שקלים. אבל אין מקור (ואין מקום) לתת יותר ממניין זה (וכש"כ ג"פ ג').

44) רמ"א סי' תרצ"ד ס"א (ומזה ברור שאין עניין כיום "להדר" לתת מטבעות של דולר. וגם לדעות אחרות – כיוון שאין בתוכן מתכת כסף, ראה פסקי תשובות כאן הערות 21-25). עניינה: נתינה בבתי-אחת סכום השווה לכל, דהיינו עבודה שלמעלה מגדרי האדם – 'התוועדויות' תש"נ ח"ב עמ' 311. ומהטעמים לזה: א) ברמ"א אר"ה ר"ס תרצ"ד – כנגד ג' פעמים שכתוב 'תרומה' בפ' שקלים. ב) רמז לשלושת ימים שהתענו בימי אסתר, כדאיתא בספרים (מטה-משה סי' תשנ"ו, אר"ה סי' תקס"ו ס"ק ב) שביום התענית יש ליתן סכום הסעודות לצדקה, כדי שמה שאינו אוכל ושותה באותו היום אכן יעלה לקדושה ממש – שערי-המועדים, אדר, עמ' קמה. ג) ע"ד "אוריין תליתא לעם תליתא" רמז למתן תורה בפורים קיימו מה שקיבלו כבר", 'התוועדויות' תנש"א ח"ב עמ' 332.

אמר שם ה' דסיום הברכה) אומרו בלא חתימה אחרי 'אלוקי נצור' קודם 'היו לרצון' האחרון, והש"ץ אומרו כבשחרית בין 'גואל ישראל' ל'רפאנו'. הנוהגים נשיאת כפיים בכל יום, נושאים כפיים בתפילה זו⁵⁰, וכשאינן נושאים כפיים אומר הש"ץ ברכת כוהנים.

אומרים תחנון, ו'אבינו מלכנו'⁵¹.

כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו הנהיג מחדש את המנהג הישן (שמקורו במשנה), לומר 'דברי כיבושין' אחרי מנחה דתענית ציבור: "כדאי לעורר על המנהג הנ"ל, שבמקומות שאפשר לפעול זאת, יאמרו אחרי מנחה (כמה מילים, לכל הפחות) 'דברי כיבושין', או מזמור תהילים המתאים לעניינים אלו, ובמקומות שמצד טירחא דציבורא [או מצד ביטול מלאכה, וכיוצא בזה] אי אפשר לפעול זאת – על-כל-פנים יהרהרו במחשבה עניין של 'דברי כיבושין', ומאחר ש'רחמנא ליבא בעי' – ובפרט עניינים הקשורים בתשובה, ש'עיקר התשובה בלב' – הרי 'מחשבה טובה, הקב"ה מצרפה למעשה'⁵².

50 'לוח כולל חב"ד' בצו"ג, עשרה בטבת וכו', ובתענית זו נשמט. ולכאורה יש לנוהגים כך להקפיד עכ"פ כהספרדים שלא לישא כפיים אלא תוך חצי שעה שלפני השקיעה (כף החיים שם ס"ק ז, ע"פ הב"ח. וראה ילקוט יוסף ח"ה עמ' 550 וש"נ, ונטעי גבריאל הל' בין המצרים פי"ג ס"ו וש"נ).

51 לוח כולל חב"ד (כיוון שאין זה ערב פורים).

52 לקוטי שיחות כרך כ עמ' 352, וש"נ (וחבל שטרם הונהג הדבר בפועל אפילו בין אנ"ש (מלבד הצפייה במראות קודש במקום שאפשר).

סיום התענית – בצאת הכוכבים.

"יש להתחזק ולהוסיף ביתר שאת וביתר עוז... בכל ענייני תורה ומצוות... ומתחיל משבת שלפני וסמוך לפורים, בעניינים המותרים ביום השבת. כולל גם הזהירות שלא לטלטל המגילה עד לאחר צאת השבת⁵³. ויש לחקור בנוגע להכנת המגילה מערב שבת – האם כדאי להוציא את המגילה ממקומה הקבוע בכל השנה כולה ולהניחה במקום עראי במשך כל יום השבת (אף שאין זה דרך כבוד) כדי שתהא מוכנה מיד להקריאה במוצאי שבת, ללא טירחא דציבורא שיצטרכו לילך ולהביא המגילה לבית הכנסת"⁵⁴.

קריאת שמו"ת: למנהג רבותינו קוראים הערב עלייה אחת או שתיים מפרשת צו. למחרת ביום ועש"ק אחר חצות, קוראים את כל הפרשה שמו"ת. למנהג הרגיל, קוראים אז את שתי ההפטרות – הפטרת צו ("כה אמר ה' – אבדה האמונה ונכרתה מפיהם"; "כה אמר ה', אל יתהלל...") והפטרת פ' זכור ("כה אמר ה' צבאות, פקדתי..."). למנהג רבותינו – קוראים אז רק את הפטרת צו, ובש"ק שחרית לפני התפילה קוראים שוב את ה'שביעי' שמו"ת, ולאחר מכן קוראים את הפטרת פ' זכור.

53 "ראה השקלא-טוריא בזה בשערית תשובה או"ח ר"ס תרצ"ג. ערוך השלחן שם ס"ג. ועוד" (ומשמע דלא כהמקילין בהבאה לביהכ"נ וקריאה בשבת, ועכ"פ בעצם הטלטול, נסמנו בילקוט יוסף ח"ה עמ' שטו הע' כא ובפסקי תשובות ס' שח סק"ח).
54 סה"ש תש"נ ח"א עמ' 351 הערה 130, 'שערי המועדים – חודש אדר' ס' נה.

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו

ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,

בני הרה"ח ר' שלום ישעיהו ע"ה דייטש